

VIDIECKY PARLAMENT
NA SLOVENSKU

Zhrnutie panelovej diskusie

XII. zasadnutia Fóra Vidieckeho parlamentu na Slovensku

Diskusia sa uskutočnila v kontexte troch strategických dokumentov: Dlhodobej vízie pre vidiecke oblasti EÚ, národnej Vízie pre atraktívnejší vidiek a Manifestu Európskeho vidieckeho parlamentu. Cieľom bolo hľadať spôsoby ako lepšie načúvať vidieku a formulovať víziu pre vidiek do roku 2040.

Medzi 8 panelistami boli zástupcovia tvorcov politík (predseda výrobu pre pôdohospodárstvo a životné prostredie NR SR, zástupcovia MPRV SR a MŽP SR, VÚC Banskobystrického a Žilinského kraja) ako aj sektorov občianskeho (Združenie mladých farmárov, Európsky vidiecky parlament, česká Národná sieť LEADER) a súkromného (HEMP cluster).

V lete 2021 Európska komisia zverejnila Dlhodobú víziu pre vidiecke oblasti EÚ – smerom k silnejším, prosperujúcejším a odolnejším vidieckym oblastiam. Vízia predstavuje prielom v novej forme spolupráce generálnych direktoriátov a zapájania aktérov na vidieku. Následne začiatkom tohto roka spustila iniciatívu Vidiecky pakt s cieľom mobilizovať verejné orgány a zainteresovaných, aby konali na základe potrieb a prání obyvateľov vidieka. Je koncipovaný, tak aby všetky úrovne správy a zainteresované strany podporovali spoločné ciele Vízie. V júni tohto roka bol Pakt prijatý na konferencii v Bruseli. Zároveň bol vypracovaný Akčný plán s 24 tematickými aktivitami.

Národná Vízia pre atraktívnejší vidiek bola vypracovávaná paralelne s tou európskou v rámci výskumného projektu Polirural počas posledných viac ako 3 rokov. Je výstupom komplexného, participatívneho a na budúcnosť a konkrétne kroky orientovaného procesu tvorby výhľadovej štúdie v spolupráci s ľuďmi žijúcimi na vidieku. Bola predstavená na Dni vidieka v NR SR. V súčasnosti pokračujú postupné kroky vedúce k ukotveniu doktríny pre vidiek v ústavnom zákone.

Manifest Európskeho vidieckeho parlamentu 2022 bol prijatý v septembri v poľskom Kielce. Obsahuje vyhlásenie o aspiráciách, záväzkoch a požiadavkách vidieckych ľudí, dedín a komunit, ktoré vychádzajú zo stretnutí, kampaní a politických diskusií vedených od roku 2013.

Zhrnutie diskusie

V diskusii sa zdôraznila potreba **zvýšiť hlas vidieka** na všetkých úrovniach rozhodovacích procesov. Treba posilniť komunikáciu nielen v rámci odbornej verejnosti, ale začať komunikovať témy týkajúce sa vidieka aj voči širšej verejnosti, osobitne ľuďom žijúcim v mestách, aby sa **obnovila dôvera a úcta k ľuďom pracujúcim na pôde**. Je potrebné **obnoviť vzťah k vidieku**.

Medzi kľúčové aspekty sa zaraďujú **zlepšenie spolupráce a komunikácie** všetkých zainteresovaných, ako aj lepšie **porozumenie vidieku** a jeho aktívne zapájanie sa do procesov, ktoré sa ho týkajú. Dôraz má byť kladený na **prácu s človekom**. Človek príde tam kde je vítaný, ale zostane iba tam, kde je cenený.

V súvislosti s potrebou posilnenia potravinovej sebestačnosti krajiny je potrebné **prekonať mnohé bariéry**, ktoré znefunkčňujú fungovanie podnikateľských subjektov na vidieku. Poľnohospodárstvo je zrkadlom rozvinutého štátu.

Ako príklad možno uviesť zákon o **predaji z dvora**, ktorý od svojho počiatku je problematický a neslúži primerane potrebám tých, ktorým je určený. Na druhej strane, pozitívnym prvkom je prebiehajúce prerokovávanie návrhu novely zákona č. 112/2018 o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch v NR SR.

Komplexnú legislatívu pre vidiek predstavuje pripravovaný Zákon o niektorých registroch v poľnohospodárstve a organizácii trhu s vybranými poľnohospodárskymi výrobkami (Zákon o poľnohospodárstve), ktorý okrem definície **rodinných a sociálnych fariem** prinesie aj zavedenie ich registrov.

Potravinový systém na Slovensku je chorý a potrebuje prejsť komplexnou zdravotnou prehliadkou. **Skrátenie dodávateľsko-odberateľských reťazcov** je jedným z kľúčových riešení ako vyliečiť náš potravinový systém. Podpora lokálnej produkcie a lokálnych producentov by mala byť do budúcnosti kľúčová. **Podpora lokálnej produkcie je najlepším environmentálnym opatrením**. Schopnosť producentov a výrobcov sa **spájať do odbytových združení** je potrebné stimulovať a aktívne podporovať. Napríklad v Poľsku funguje až 930 odbytových združení výrobcov. Spolu sú výrobcovia silnejší, pomáhajú si, zdieľajú služby a technológie, učia sa jeden od druhého a tvoria komunitu.

Bez **prístupu k pôde** nie je možné zapájať mladých a nových poľnohospodárov. V správe Slovenského pozemkového fondu je 650 tisíc hektárov poľnohospodárskej pôdy, ktoré majú potenciál na lepšie využitie. Pozemky zaťažuje aj staré uhorské dedičské právo. Riešením je zmena zákona o dedičstve, aby sa zabránilo ďalšiemu štiepeniu pôdy a uprednostnil sa ten, kto hospodári na pôde.

Je potrebné sa osobitne venovať a **podporiť mladých**, aby sa zaujímali a zapájali do správy vecí verejných, napr. cez rozvoj neformálneho vzdelávania (príklad krajov ŽSK, TSK, BBSK..) alebo cez zriadenie mládežníckych komisií ako poradných orgánov pre lídrov samospráv.

MAS-ky boli označené za **strategické** pre rozvoj vidieka a pre vytváranie tlaku zdola.

Bez obnovenia **rovnováhy mužsko-ženského princípu** nie je možné úspešne napredovať v rozvoji.

Napriek mnohým deklaráciám o **zjednodušení systému** podpory a fungovania potravinového systému v praxi vidno presný opak. Silnie hlas, aby sa radšej zmeny nerobili, lebo nič pozitívne neprinášajú a len viac komplikujú život.

Vzdelanie je najvyššia hodnota človeka. Na Veterinárnej univerzite v Košiciach sa pripravuje akreditácia nového predmetu „Rodinný farmár“. Poukázalo sa na potrebu vzdelávania detí o témach týkajúcich sa vidieka od útleho veku. Povolania učiteľov a vychovávateľov sú však v spoločnosti nedocenené a neohodnotené.

V Čechách veľmi úspešne fungujú MAP – **miestne akčné plány/stratégie v oblasti vzdelávania**, ktoré sú českým špecifikom a sú veľmi kladne hodnotené zástupcami škôl, ministerstiev a územiami. Cieľom je

podpora spoločného plánovania a zdieľania aktivít v území s cieľom zlepšiť kvalitu vzdelávania v školách tým, že sa podporí spolupráca zriaďovateľov, škôl a ostatných aktérov v oblasti vzdelávania, vrátane organizácií neformálneho vzdelávania, zohľadňujúc miestne potreby a problémy.

Prenos poznatkov a informácií do praxe je v súčasnosti **veľmi nízky**. S cieľom zefektívniť a zrýchliť zavádzanie inovácií do pôdohospodárskej praxe vznikne od začiatku budúceho roka v gescii MMRV SR **nový Inštitút znalostného pôdohospodárstva a inovácií** na báze zlúčenia š.p. Agroinštitút a Agentúry pre rozvoj vidieka (ARVI). Novinkou je aj zapojenie odborných škôl do praktickej výučby študentov. Zároveň vznikne aj 9 regionálnych antén.

Hýbatelia zmien nehľadajú výhovorky, ale sú tu na to, aby hľadali spôsoby ako sa dá aktívne napomôcť rozvoju vidieka.

Vo Zvolene 4.11.2022